

1. Odměny advokátů za seps návrhů na povolení oddlužení

Předseda sekce JUDr. Michal Žižlavský informoval členy sekce o potřebě zaujmout stanovisko k některým výkladovým otázkám, které se týkají účtování odměn advokátů za seps návrhu na povolení oddlužení ve smyslu § 390a insolvenčního zákona (dále jen „IZ“), a to na základě požadavku kontrolního oddělení ČAK. JUDr. Žižlavský informoval o konkrétních problémech, ke kterým v praxi dochází. Po diskuzi přijala odborná sekce na jeho návrh toto

v ý k l a d o v é s t a n o v i s k o :

1.1. Základní východiska

1.1.1. Ústavní rovina

- (1) Dlužník má jako účastník insolvenčního řízení právo na právní pomoc advokáta v řízeních před soudy. Toto jeho základní právo je odvozeno z čl. 37 odst. 3 zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, v platném znění a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.
- (2) Advokáti naplňují v praxi veřejný zájem na ochraně lidských práv a základních svobod. Nejsou (až na výjimky) placeni ze státního rozpočtu a nesou sami náklady své činnosti. Pokud stát jejich odměnu reguluje, nese odpovědnost za správné nastavení regulace. **Právo dlužníka, které není materiálně zajištěno, reálně žádným právem není.**¹
- (3) Stejně jako má materiální zabezpečení soudců vliv na jejich nezávislost, má ekonomické zajištění právní pomoci advokáta vliv na reálné naplnění práva dlužníka na spravedlivý proces a „rovnost zbraní“ s věřiteli. Rozdílné zacházení s jedním účastníkem řízení (dlužníkem) oproti druhému účastníkovi téhož řízení (věřiteli), aniž pro to existují objektivní a rozumné důvody, je porušením principu rovnosti a zákazu diskriminace (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2003, sp.zn. Pl. ÚS 15/02 a nález ze dne 6. 6. 2006, sp.zn. Pl. ÚS 42/04).

¹ K tomu, že je pro naplnění práva důležitá i praktická (finanční) stránka věci dospěl v nedávné době (v jiné souvislosti) i Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí ze 7. 3. 2017 ve věci Polyakova a ostatní proti Rusku (EU) 35090/09. ESLP zde dospěl k závěru, že stát musí zabezpečit nejen teoreticky, ale i prakticky výkon práva vězně na rodinný život s příbuznými. Nenaplní ho, když přemístí vězně do tisíce kilometrů vzdálené věznice, a rodinní příslušníci jej nemohou z finančních důvodů reálně navštívit.

1.1.2. Role advokáta

- (1) Zákon o advokacii poskytuje advokátům monopol na poskytování právních služeb. Jen částečnou výlukou z tohoto monopolu stát svěřuje notářům, soudním exekutorům, a popřípadě dalším osobám (§ 2 ZA). Rozsah právních služeb, které jsou advokáti oprávněni, a v mezích zákona též povinni, poskytovat, je širší než u jiných právnických profesí. Rozsah jimi poskytovaných právních služeb se vyznačuje komplexností a důrazem na zájem klienta. Právní služby poskytované advokáty nelze srovnávat s právními službami notářů, soudních exekutorů, a již vůbec ne s dílčím oprávněním akreditovaných osob, které nemohou zastupovat dlužníka v insolvenčním řízení (§ 390a odst. 1 písm. b) IZ).
- (2) Advokát má při poskytování právních služeb dlužníkovi v soudním řízení zvláštní a nezastupitelné poslání, které odpovídá jeho specifické roli v právním systému. To platí i v případě insolvenčního řízení, které je jen jedním z typů soudního řízení. **Postavení advokáta je jiné než postavení dalších osob, oprávněných sepisovat a podávat návrhy na povolení oddlužení.** Pokud si dlužník vybere k sepisu návrhu advokáta, právem očekává že mu budou poskytnuty advokátní služby. Na advokáta dopadají speciální normy, které upravují výkon advokacie. Jde zejména zákon o advokacii (dále jen „ZA“), a na úrovni prováděcích předpisů o etický kodex (dále jen „EK“) a advokátní tarif (dále jen „AT“). Základní povinností advokáta je chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, řídit se jeho pokyny, využívat při výkonu advokacie důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatňovat v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné (§ 16 ZA).
- (3) Advokát je kvalifikovaným alter egem svého klienta, v daném případě dlužníka. Vnímá a vyhodnocuje situaci optikou jeho zájmu a je vždy „na jeho straně“. Jeho postavení je jiné než kupříkladu postavení notáře, který plní tradičně roli „mezi stranami“ a naprosto jiné než postavení akreditované osoby, oprávněné jen k poskytnutí jednotlivé služby. Advokát není a nemůže být jen pečlivým „vyplňovatelem formulářů“. Musí vnímat, a komplexně vyhodnocovat veškeré souvislosti situace, ve které se nachází jeho klient, a to nejen z pohledu teorie, ale zejména svých praktických zkušeností.
- (4) Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, a o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb (§ 21 odst. 1 ZA). Pokud poskytuje dlužníkovi právní služby v insolvenčním řízení nebo v souvislosti s ním, má povinnost mlčenlivosti i ve vztahu k insolvenčnímu správci. To platí tím spíše (ale nejenom) ve věcech, kde má dlužník zjevně opačný zájem než insolvenční správce (například poskytuje-li advokát dlužníkovi právní služby v souvislosti se sporem o neúčinný úkon dle § 235 a násl. IZ).

1.1.3. Rozsah služeb advokáta

- (1) Rozsah služeb, které advokát poskytuje, je určován zájmem a pokyny jeho klienta. To platí, i když je klientem dlužník, který se nachází v úpadku. Rozsah služeb advokáta, které jsou dlužníkovi „povoleny“ nemůže omezovat v rozporu s právem na spravedlivý proces moc výkonná ani moc soudní, zejména pokud neomezuje stejným způsobem práva věřitelů (viz i bod 1.1.1.).

- (2) Kromě sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení dle § 390a IZ **advokát může poskytovat dlužníkovi veškeré právní služby** (na rozdíl například od akreditovaných osob). Může jít o poradenství, sepis listin, nebo zastupování. Tyto jiné služby mu může poskytovat před sepisem návrhu, souběžně se sepisem návrhu nebo po sepisu návrhu. Není rozhodné, zda souvisejí nebo nesouvisejí s návrhem, ani zda se týkají insolvenčního, občanského, obchodního, rodinného, pracovního, trestního nebo jiného práva.
- (3) Zatímco speciální plná moc omezuje práva akreditovaných osob jen na sepis a podání insolvenčního návrhu (§ 97 odst. 3 in fine IZ), **advokát může zastupovat dlužníka také na základě procesní plné moci pro celé insolvenční řízení** (§ 25 odst. 1 o.s.ř.). Zastoupení advokátem pro celé řízení obecný předpis upřednostňuje, a to z důvodu komplexní povahy právních služeb, poskytovaných advokáty.

1.1.4. Odměna advokáta

Rozsah právních služeb, které advokát poskytuje dlužníkovi, je určující pro stanovení výše jeho odměny. Z tohoto pohledu je třeba rozlišovat:

- a) odměnu, jejíž výši reguluje insolvenční zákon – ta se týká sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení a její maximální výše činí 4 000 Kč a v případě společného oddlužení manželů 6 000 Kč (§ 390a odst. 3 IZ),

(dále též jen „**odměna dle 1.1.4. a)**“),

- b) smluvní odměnu, která může být sjednána za jiné služby než odměna dle 1.1.4. a), pro kterou platí, že musí být přiměřená, což znamená, že nesmí být ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci (§ 4 odst. 3 AT a Čl. 10 odst. 2 EK),

(dále též jen „**odměna dle 1.1.4. b)**“),

- c) mimosmluvní odměnu (§ 6 a násl. AT), která se uplatní, nebyla-li sjednána smluvní odměna dle 1.1.4. b) a nejde-li o odměnu dle 1.1.4. a) – výše této mimosmluvní odměny se určí podle sazby za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal (§ 6 odst. 1 AT),

(dále též jen „**odměna dle 1.1.4. c)**“).

1.1.5. Test přiměřenosti

- (1) V souvislosti s projednávanou novelou insolvenčního zákona (tisk 71) se objevují názory, že regulace odměny za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení advokátem dle 1.1.4. a) je nesprávně nastavena. Přiměřenost odměny advokáta má smysl zkoumat z pohledu garance práv dlužníka na spravedlivý proces insolvenčního řízení a jeho práva na „rovnot zbraní“ s věřiteli (viz i bod 1.1.1.). Odměna advokáta není přiměřená, pokud neodpovídá složitosti, časové náročnosti, specializaci anebo jiným aspektům právní pozice dlužníka.

- (2) Pro testování přiměřenosti regulované odměny dle 1.1.4. a), můžeme podpůrně použít výpočet mimosmluvní odměny dle 1.1.4. c). Jde o srovnávací metodu, která se používá pro hodnocení přiměřenosti smluvní odměny dle 1.1.4. b). Pracuje s tezí, že sjednaná odměna dle 1.1.4. b) je přiměřená, pokud není ve zřejmém nepoměru k vypočtené výši mimosmluvní odměny dle 1.1.4. c). Odměna dle 1.1.4. c) je totiž rovněž regulovaná cena, vypočtená podle hodnoty a složitosti věci, kterou ovšem na rozdíl od regulace dle 1.1.4. a), účinné teprve od 1. 7. 2017, již prověřil čas. Na našem území se vyvíjela již od středověku (viz např. Kovářová, D. a kolektiv, Odměna advokáta (komentář). Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016, s. 18 an).
- (3) Při uvedeném srovnávání můžeme vyjít z toho, že průměrná výše dluhu, řešeného v oddlužení, se pohybuje mezi 600 000 Kč až 800 000 Kč. Použijeme-li konzervativně nižší hodnotu 600 000 Kč, činí sazba mimosmluvní odměny dle 1.1.4. b) za 1 úkon právní služby 10 700 Kč (§ 7 bod 6. AT). Při modelové situaci, kdy si zastoupení dlužníka v insolvenčním řízení vyžádá 5 úkonů právní služby dle § 11 odst. 1 AT (příprava a převzetí zastoupení, jednání s protistranou – věřitelem, sepsání listiny o právním jednání – darovací smlouvy, písemný návrh ve věci samé, a 1 další porada s klientem, přesahující jednu hodinu), bude odměna advokáta za toto zastoupení činit 53 500 Kč. Z toho cena za vlastní sepis návrhu na povolení oddlužení pak 21 400 Kč (příprava a převzetí zastoupení a písemný návrh ve věci samé), což je přibližně 5 x více, než odměna dle 1.1.4. a). Případně, pokud bychom akceptovali podivný koncept, podle kterého advokát jedná za dlužníka v soudním řízení, aniž jej zastupuje, a vynechali přípravu a převzetí zastoupení, činila by odměna dle 1.1.4. b) 10 700 Kč, a byla by více než 2 x vyšší než odměna dle 1.1.4. a).
- (4) Z toho plynou dva závěry. První je ten, regulovaná cena za „iniciační“ úkon, potřebný k zahájení procesu oddlužení, je extrémně nízká a neodpovídá složitosti věci, jak ji hodnotí dlouhodobě platný obecný předpis. To je de lege ferenda důvod pro změnu její výše tak, aby regulace neomezovala reálný přístup dlužníků k oddlužení. Druhý závěr je ten, že vzniká potřeba oddělit služby, na které dopadá extrémně nízká cena, regulovaná dle 1.1.4. a), od právních služeb, na které nedopadá (za jejichž poskytování lze sjednat smluvní cenu dle 1.1.4. b), případně na které dopadají ustanovení o mimosmluvní odměně dle 1.1.4. c).

1.2. Co (ne)zahrnuje regulovaná cena za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení

1.2.1. Jak již bylo zmíněno, ustanovení § 390a odst. 3 IZ stanoví, že maximální výše odměny za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení odměny činí 4 000 Kč, a v případě společného oddlužení manželů 6 000 Kč (bez DPH). Regulace dle 1.1.4. a) neodpovídá regulaci dle 1.1.4. c). Vzniká proto potřeba vymezit, co v sobě vlastně zahrnuje regulovaná cena dle 1.1.4. a). Insolvenční zákon ji vztahuje na:

- a) odměnu advokáta za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení,

(dále též jen „odměna dle 1.2.1. a“),

- b) odměnu advokáta za insolvenční návrh, je-li podán dle § 390 odst. 1 IZ spolu s návrhem na povolení oddlužení,

(dále též jen „**odměna dle 1.2.1. b)**“),

- c) odměnu za další činnosti s tím nezbytně spojené,

(dále též jen „**odměna dle 1.2.1. c)**“),

- d) náhradu vynaložených souvisejících nákladů

(dále též jen „**náhrada dle 1.2.1. d)**“).

1.2.2. Odměna dle 1.2.1. a) za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení

- (1) Vlastní sepis návrhu na povolení oddlužení je z pohledu regulace dle 1.1.4. c) písemným návrhem ve věci samé. Použijeme-li pozitivní vymezení, je to samostatný úkon právní služby (§ 11 odst. 1 písm. d) AT), na který se vztahuje cenová regulace dle 1.1.4. a). Použijeme-li negativní vymezení, regulace se naopak nevztahuje na žádný jiný samostatný úkon právní služby, a to ani tehdy, je-li takový (jiný) úkon proveden před, po, anebo souběžně se sepisem návrhu na povolení oddlužení. Výjimku představuje pouze úkon, který lze jednoznačně podřadit pod odměnu dle 1.2.1. b) anebo odměnu dle 1.2.1. c) (viz dále).
- (2) Zde jsou uvedeny některé typické úkony, na které **nedopadá** regulace dle 1.1.4. a):
- (a) převzetí a příprava zastoupení v (celém) insolvenčním řízení
 - (b) převzetí a příprava zastoupení v jiném řízení, například i incidenčních sporech nebo exekučním řízení – k tomu viz poznámka dále v odstavci (5),
 - (c) převzetí a příprava obhajoby,
 - (d) výzva k plnění se základním skutkovým a právním rozbohem předcházející návrhu ve věci samé, například výzva k zaplacení, předcházející podání žaloby,
 - (e) jiné písemné podání nebo návrh ve věci samé, nežli je návrh na povolení oddlužení anebo s tím spojený insolvenční návrh (typicky žaloba na zaplacení),
 - (f) porada s dlužníkem ve věci, která není nezbytně spojena se sepisem a podáním návrhu na povolení oddlužení a případně insolvenčního návrhu,
 - (g) účast na jednání s insolvenčním správcem při přezkumu pohledávek,
 - (h) účast na jednání před soudem nebo jiným orgánem, ať již v předmětném insolvenčním nebo jiném řízení,
 - (i) sepsání právního rozboru věci,
 - (j) jednání s protistranou,
 - (k) návrh na předběžné opatření,
 - (l) odvolání, dovolání, návrh na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost nebo stížnost,
 - (m) sepsání listiny o právním jednání (například darovací smlouva).
- (3) Provedený výčet úkonů, na které nedopadá regulace dle 1.1.4. a) je demonstrativní. Za tyto a jiné právní služby, na které se nevztahuje regulace dle 1.1.4. a), si advokát může sjednat smluvní odměnu dle 1.1.4. b) a pokud si ji nesjedná, náleží mu mimosmluvní odměna dle 1.1.4. c). Kárná odpovědnost nemůže vzniknout paušálně jen tím, že advokát vyúčtuje dlužníkovi vyšší odměnu než 4 000 Kč nebo 6 000 Kč, a to ani tehdy, když mu sepíše návrh na povolení oddlužení. V každém jednotlivém případě je třeba zkoumat, jaký byl rozsah poskytnutých právních služeb (jaké konkrétní úkony právní služby advokát pro dlužníka vykonal).

- (4) Podání návrhu na povolení oddlužení na soud se děje na základě zvláštní plné moci (§ 97 odst. 3 in fine IZ). Zákon (nelogicky) uvádí, že ten, kdo návrh podá, není zástupcem dlužníka v insolvenčním řízení (§ 390a odst. 1 IZ), čímž však zjevně myslí jen to, že není jeho zástupcem pro celé řízení. Nejde tedy o postup na základě procesní plné moci k zastupování v celém insolvenčním řízení (§ 390a odst. 1 IZ, § 7 IZ a § 25 odst. 1 o.s.ř.). To jen potvrzuje závěr, že regulovaná cena dle 1.1.4. a) nepokrývá celou odměnu za zastupování v insolvenčním řízení, ale jen odměnu za přesně vymezenou dílčí část služby. Jak již bylo uvedeno, nemůže dopadat například na přípravu a převzetí zastoupení, která předchází převzetí zastoupení dlužníka v **celém** insolvenčním řízení na základě procesní plné moci. Přípravu na zastoupení v celém insolvenčním řízení, které trvá v praxi 5 let, nelze směřovat s přípravou návrhu na povolení oddlužení, která se pohybuje v řádu hodin. Zastoupení dlužníka v (celém) insolvenčním řízení ostatně může převzít jiný advokát, než který sepsal a podal návrh na povolení oddlužení. Bylo by absurdní, aby takovému advokátovi náležela mimosmluvní odměna za tento úkon (dle § 11 odst. 1 písm. a) AT) a jinému advokátovi ne, jen proto, že v rámci zastupování dlužníka v (celém) insolvenčním řízení sepsal i návrh na povolení oddlužení. Odkaz na mimosmluvní odměnu advokáta dle 1.1.4. c) je zde použit pouze pro ilustraci. Za právní služby, na které se nevztahuje regulovaná cena, si může advokát samozřejmě sjednat s klientem smluvní odměnu dle 1.1.4. b) (teprve za situace, kdy si ji nesjedná, náleží mu mimosmluvní odměna).
- (5) Stejně tak může advokát mimo regulovanou cenu převzít zastupování nebo obhajobu klienta (dlužníka) v jiné věci než v insolvenčním řízení, například v civilním sporu, pracovně právní záležitosti, rozvodovém anebo trestním řízení. Na druhou stranu je ovšem pravda, že mohou být (z pohledu zájmu klienta) sporné právní služby, které zjevně nezohledňují zvláštní účinky insolvenčního řízení. O takový případ může jít například při převzetí zastupování dlužníka jako povinného v exekučním řízení po podání insolvenčního návrhu (viz § 109 odst. 1 písm. c) IZ). Jiná bude ovšem situace, kdy má dlužník jako osoba s dispozičním oprávněním postavení oprávněného. V hraničních případech bude na advokátovi, aby v případném kárném řízení objasnil, v čem spočíval účel poskytnutých právních služeb (v čem byl jejich přínos pro klienta).

1.2.3. Odměna dle 1.2.1. b) za insolvenční návrh

- (1) Pokud bude klientem advokáta dlužník, který hodlá zahájit proces oddlužení v době, kdy ještě není podán věřitelský insolvenční návrh, cenová regulace dle 1.1.4. a) dopadá také na odměnu za sepsání a podání insolvenčního návrhu. Návrh na povolení oddlužení musí dlužník v takovém případě podat spolu s insolvenčním návrhem (§ 390 odst. 1 věta první IZ).
- (2) Jiná bude ovšem situace, když se dlužník obrátí na advokáta v době, když již některý věřitel podal insolvenční návrh. Pak běží dlužníkovi lhůta 30 dní od doručení insolvenčního návrhu, ve které může podat návrh na povolení oddlužení (§ 390 odst. 1 věta druhá IZ). Zde cenová regulace dle 1.1.4. a) logicky nedopadá na odměnu za sepsání a podání insolvenčního návrhu, neboť tento návrh již sepsal a podal věřitel. Podstatné je ale to, že v případě věřitelského insolvenčního návrhu není insolvenční řízení zahájeno z vůle dlužníka. Dlužník nepřichází za advokátem proto, že se rozhodl podat návrh na povolení oddlužení. Přichází proto, že musí nějak reagovat na zahájení soudního (insolvenčního) řízení.

- (3) Věřitelský insolvenční návrh může, ale také nemusí být důvodný. Může být dokonce šikanózní. Bez komplexního vyhodnocení situace dlužníka advokát není zpravidla schopen pomoci dlužníkovi přijmout kvalifikované rozhodnutí, zda (i) se má bránit věřitelskému insolvenčnímu návrhu a usilovat o jeho zamítnutí, nebo zda (ii) má podat návrh na povolení oddlužení, případně zda (iii) má podat návrh na povolení reorganizace (podnikající fyzická osoba se může nejen oddlužit, ale i reorganizovat). Za určitých okolností může být pro dlužníka dokonce výhodnější směřovat k rychlému konkursu.
- (4) Dlužník musí v reakci na věřitelský insolvenční návrh přijmout závažné rozhodnutí, které ovlivní jeho další život. Insolvenční řízení trvá mnoho let a vyvolává zásadní dopady nejen do majetkové, ale i rodinné a osobní sféry dlužníka. Komplexní kvalifikované právní poradenství spojené s rozhodovacím procesem dlužníka představuje něco jiného než mechanický sepis a podání návrhu na povolení oddlužení. Pro náležité vyhodnocení všech aspektů situace a kvalifikované rozhodnutí dlužníka bude v řadě případů potřebný komplexní právní rozbor. To je právní služba, kterou poskytují advokáti a nejsou ji oprávněny poskytovat například akreditované osoby.
- (5) Insolvenční návrh, podaný protistranou, představuje jednu z (více) typických situací, ve kterých může dlužník zvažovat, zda se obrátí na akreditovanou osobu nebo zda vyhledá kvalifikovanou právní pomoc advokáta. Bezprostředním impulsem pro postup dlužníka zde nemusí být jeho vlastní rozhodnutí zahájit insolvenční řízení a podat návrh na povolení oddlužení, ale snaha zorientovat se v zahájeném soudním řízení a v procesních možnostech postupu. Podle toho se pak buď může bránit již podanému věřitelskému návrhu anebo na něj kvalifikovaně reagovat v souladu se svými zájmy.
- (6) Právní služby spojené s rozhodovacím procesem dlužníka nelze paušálně podřazovat pod regulovanou cenu dle 1.1.4. a). Každou situaci je třeba hodnotit individuálně. Jiné to bude ve složitějších případech, jiné tehdy, pokud bylo již v době započetí poskytování právních služeb zřejmé, že dlužník zjevně neměl jinou možnost reakce na věřitelský insolvenční návrh než bezvýhradně akceptovat všechna relevantní tvrzení insolvenčního navrhovatele, uznat úpadek a řešit jej oddlužením. Bude na advokátovi, aby v případném kárném řízení objasnil a dokumentoval, z jakých důvodů v konkrétním případě o takto jednoznačnou situaci nešlo.
- (7) Použijeme-li opět paralelu s regulací dle 1.1.4. c), plynou nám z toho tři závěry. Za první: Právní rozbor je samostatným úkonem právní služby (dle § 11 odst. 1 písm. h) AT). Za druhé: Je to typově jiný úkon, než návrh na povolení oddlužení (návrh ve věci samé dle § 11 odst. 1 písm. d) AT). Za třetí: Odměnu za vypracování právního rozboru nelze automaticky zahrnovat do ceny regulované dle 1.1.4. c). Opačný výklad odporuje základním východiskům tohoto stanoviska (ad 1.1.).

1.2.4. Odměna dle 1.2.1. c) za další činnosti nezbytně spojené s podáním návrhu

- (1) Regulovaná cena dle 1.1.4. a) dopadá také na činnosti, nezbytně spojené s podáním návrhu na povolení oddlužení. Zákon v této souvislosti zmiňuje poradu s klientem nezbytně spojenou se sepisem a podáním návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu a odstranění případných vad návrhu. Regulace ovšem nedopadá na všechny

myslitelné úkony, které mohou být prováděny souběžně s přípravou návrhu na povolení oddlužení, ani na každou poradě s klientem (není bez významu, že zákon používá jednotné číslo). Nemusí vždy dopadat ani na odstranění případných vad návrhu (viz dále).

- (2) Advokát musí na poradě, spojené se sepisem návrhu na povolení oddlužení povinně poučit dlužníka o jeho povinnostech v insolvenčním řízení (§ 390a odst. 1 in fine IZ). Tato právní informace je již zahrnuta v odměně dle 1.1.4. a). Soudní praxe připouští, že postačí, když advokát předá dlužníkovi proti jeho podpisu standardizované poučení v písemné podobě (viz např. Insolvenční zákon. Komentář, 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 1433).
- (3) Jak bylo zmíněno výše, do cenové regulace dle 1.1.4. a) naopak nespadá například komplexní právní rozbor situace dlužníka. To, že sepis rozboru není nezbytně spojený s návrhem na povolení oddlužení ostatně plyne i z toho, že návrh lze podat i bez právního rozboru. To platí i tehdy, když právní rozbor nakonec vyústí v podání návrhu na povolení oddlužení.
- (4) Činnosti, nezbytně spojené s podáním návrhu na povolení oddlužení zahrnují jen to, bez čeho nelze návrh na povolení oddlužení vůbec sepsat a podat. Z pohledu praxe jde o vyhodnocení informací a podkladů, dodaných dlužníkem o tom:
 - a) jaké má dlužník závazky,
 - b) jaký má majetek a příjmy, a
 - c) jaká je očekávaná míra uspokojení pohledávek věřitelů.
- (5) Advokát při poskytování právních služeb vychází ze skutkových informací klienta a bez jeho souhlasu není oprávněn ověřovat jejich pravdivost nebo úplnost (§ 17 ZA a Čl. 6 odst. 3 EK). Pokud taková potřeba vznikne a dlužník si vyžádá investigativní činnost nebo zastoupení při jednání s klíčovým věřitelem (například s bankou, která poskytla bankovní úvěr nebo půjčku), nepůjde již o činnost advokáta nezbytně spojenou s návrhem na povolení oddlužení. Takový návrh lze podat pouze na základě skutkových informací od dlužníka a na základě jím dodaných podkladů. Nebo lze dlužníka na poradě, spojené se sepisem návrhu na povolení oddlužení, upozornit na chybějící informace a podklady, které musí ještě dodat. Jedna taková poradě s klientem je zahrnuta v regulované ceně dle 1.1.4. a). Pokud by ale bylo třeba jednat s protistranou, přesahuje to rámec regulované ceny (optikou regulace dle 1.1.4. c) jde o úkon dle § 11 odst. 1 písm. i)). Stejně tak regulovaná cena nezahrnuje poradenství spojené s analýzou rizik, souvisejících s insolvenčním řízením (například posouzení úkonů dlužníka, které může insolvenční správce odporovat) nebo vyhodnocení sporných závazků dlužníka, které bude možné účinně popírat.
- (6) Je vhodné zdůraznit, že služby s regulovanou cenou dle 1.1.4. a) mají v insolvenčním řízení jasně daný rámec, vytyčený obsahem zvláštní plné moci. Tento rámec je stejný pro advokáty a akreditované osoby (§ 97 odst. 3 in fine IZ). Může tak zahrnovat jen ty činnosti, které jsou oprávněny provádět akreditované osoby. Důkazem opaku nemůže jít o činnosti, které nemohou provádět akreditované osoby. **Regulace dopadá jen na ty činnosti advokáta, které mohou provádět i akreditované osoby a netýká se typických oblastí advokátních**

služeb. Ty zahrnují kvalifikované právní poradenství, seписы listin a podání (nad rámec regulovaných služeb dle 1.1.4. a)) a zejména zastupování v řízeních před soudy a jinými orgány.

- (7) Nejde jen o to, jaké služby je advokát povinen poskytnout za regulovanou cenu, ale i o to (a to především), jaké služby je oprávněn poskytnout na základě zmíněné zvláštní plné moci. Sepíše-li advokát a podá na soud cokoli jiného než návrh na povolení oddlužení, případně insolvenční návrh, překračuje nejen rozsah služby s regulovanou cenou, ale zejména rozsah zvláštního zmocnění. Advokát snad může odstranit vady těchto podání, ale již zde může vzniknout problém. Insolvenční zákon totiž nepočítá s tím, že dlužník k odstranění vad podání zmocní jiného advokáta, například proto, že k předchozímu advokátovi ztratil důvěru. Výklad, že to není možné, by odporoval právu dlužníka na svobodnou volbu advokáta (§ 2a ZA). Typicky může provést opravu vad podání jiný advokát, který převzal zastoupení dlužníka pro celé řízení na základě procesní plné moci. V takovém případě nelze dovést, že takovému advokátovi za opravu vad podání nenáleží odměna (§ 390a odst. 3 in fine IZ). Mohl by tím být porušen zákaz podrobení nuceným pracím nebo službám (čl. 9 Listiny základních práv a svobod).
- (8) Cenová regulace dle 1.1.4. a) se uplatní jen na ty činnosti nezbytně spojené se seписem a podáním návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu, které advokát provede v rámci zvláštní plné moci k podání a seписu návrhu na povolení oddlužení (§ 97 odst. 3 in fine IZ), a to jen v rozsahu, v jakém tyto činnosti může provést i akreditovaná osoba. Cenová regulace se uplatní až na činnosti, které následují po jednoznačném rozhodnutí dlužníka podat návrh na povolení oddlužení. Dokud dlužník není sám rozhodnutý návrh podat, a nemá vůli jej podat, nemůže vydat pokyn (zmocnit advokáta), aby jeho rozhodnutí realizoval. Do doby jednoznačného rozhodnutí dlužníka zahájit proces oddlužení tak nelze hovořit o činnostech nezbytně spojených s podáním návrhu na povolení oddlužení.
- (9) I poté, co zde již je jednoznačné rozhodnutí dlužníka podat návrh na povolení oddlužení, a advokát připravuje návrh, nemusejí být všechny souběžné činnosti s tímto návrhem nezbytně spojeny. Jako příklad lze uvést situaci, kdy advokát při seписu návrhu na povolení oddlužení zjistí, že dlužník má pohledávku za třetí osobou, kde hrozí promlčení, sepíše a odešle třetí straně výzvu k plnění a následně podá žalobu na zaplacení. Na takovou činnost advokáta nedopadá regulace dle 1.1.4. a) (z pohledu regulace dle 1.1.4. c) jde o samostatný úkon právní služby dle § 11 odst. 1 písm. d) AT). Akreditované osoby nejsou oprávněny takové právní služby poskytovat. Při poskytování právních služeb nad rámec regulace dle 1.1.4. a) musí advokát samozřejmě reálně vyhodnotit situaci konkrétního dlužníka, a zaměřit poskytované právní služby tím směrem, který je v zájmu dlužníka. Jak již bylo zmíněno, o takový případ například zpravidla nepůjde při převzetí zastupování dlužníka jako povinného v exekučním řízení po podání insolvenčního návrhu (viz § 109 odst. 1 písm. c) IZ). Bude na advokátovi, aby v případném kárném řízení objasnil a dokumentoval, že jednal v zájmu dlužníka.
- (10) Regulace dle 1.1.4. a) logicky nedopadá na právní služby, poskytované po podání návrhu na povolení oddlužení (vyjma opravy vad návrhu).

1.2.4. Náhrada dle 1.2.1. d) (související náklady)

- (1) Zákon stanoví, že regulovaná cena dle 1.1.4. a) v sobě zahrnuje náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se sepisem návrhu na povolení oddlužení a případně insolvenčního návrhu (§ 390a odst. 3 IZ). Pojem náhrady nákladů se zde zjevně používá v jiném kontextu než obecně. Obecně náhrada nákladů (řízení) řeší situaci, kdy jedna strana ze svého vynaloží určité výdaje a soud zaváže podle výsledku řízení druhou stranu, aby jí tyto výdaje nahradila (§ 142 a násl. o.s.ř.).
- (2) Zde jde o jinou situaci. Z kontextu plyne, že pro advokáty se uplatní podpůrně úprava náhrad hotových výdajů. Regulovaná cena dle 1.1.4. a) by tak v sobě již zahrnovala paušalizovanou náhradu výdajů, tzv. režijní paušál (§ 13 odst. 3 AT), který by advokát nebyl oprávněn účtovat nad rámec regulované ceny.
- (3) Naopak nelze dovodit, že regulovaná cena zahrnuje například výdaje spojené s cestou mimo sídlo advokáta, soudní a jiné poplatky, překlady apod. (§ 13 odst. 1 AT). Pokud si například invalidní dlužník vyžádá sepis návrhu v místě svého bydliště, nelze po advokátovi spravedlivě požadovat, aby hradil cestovné ze svého. Stejně tak to nelze požadovat u poplatků, jejichž poplatníkem je dlužník anebo u poplatků spojených s vyhováním listin, které osvědčují stav závazků nebo stav majetku dlužníka (advokát může požadovat, aby si je dlužník opatřil sám nebo mu je opatří na jeho náklad). Totéž platí u překladů, pokud dlužník neovládá český jazyk.

1.3. **Způsob uplatnění regulované odměny**

- (1) Ze zákona plyne, že advokát může odměnu za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu **uplatnit** pouze v insolvenčním řízení ve lhůtě 30 dnů od rozhodnutí o úpadku, spojeného s rozhodnutím o povolení oddlužení (§ 390a odst. 5 IZ a § 136 odst. 3 IZ). S ohledem na to, že jde o pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 390a odst. 5 IT in fine), uplatňuje se tato pohledávka vůči osobě s dispozičním oprávněním (§ 203 odst. 1 IZ), kterou je v daném případě dlužník (§ 229 odst. 3 písm. a) anebo e) IZ).
- (2) Insolvenční zákon standardně používá pojem **uplatnění** pohledávky pro označení (specifického) způsobu **vymáhání** nesplněné pohledávky v insolvenčním řízení. Nahrazuje tím obecný předpis, podle kterého se uplatňují pohledávky žalobou u příslušného soudu. Podle insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení místo toho uplatňují přihláškou (§ 110 odst. 1 IZ).
- (3) Pokud zanikla pohledávka uhrazením před zahájením insolvenčního řízení, není co uplatňovat (vymáhat). Touto optikou tedy nic nebrání tomu, aby dlužník uspokojil pohledávku advokáta před zahájením insolvenčního řízení. V takovém případě advokát nebude žádnou pohledávku mít a nebude tedy mít co uplatňovat (vymáhat). S ohledem na charakter pohledávky, (§ 160 odst. 2 IZ) nevzniká při tomto postupu riziko neúčinného právního úkonu, které by zde mohlo být v případě jiného věřitele.
- (4) V principu tak přicházejí v úvahu tyto možnosti postupu ohledně odměny dle 1.1.4 a):
 - a) advokát přijme odměnu od dlužníka (příp. jiné osoby) před zahájením insolvenčního řízení, jeho pohledávka zanikne a není třeba ji uplatňovat (vymáhat) postupem dle § 203 IZ,

- b) advokát přijme od dlužníka zálohu na odměnu před zahájením insolvenčního řízení, po zahájení řízení uplatní svou pohledávku postupem dle § 203 IZ, pak využije složenou zálohu v souladu s pokyny klienta k uspokojení své pohledávky a oznámí zánik pohledávky insolvenčnímu správci (arg. § 203 odst. 1 věta druhá IZ),
 - c) advokát po podání návrhu na povolení oddlužení uplatní svou pohledávku v insolvenčním řízení, vyčká, až bude uhrazena, a nebude-li uhrazena bez zbytečného odkladu, povede o její zaplacení spor (§ 203 odst. 4 IZ).
- (5) Z pohledu procesní ekonomie se jeví úhrada pohledávky na odměnu advokáta před zahájením insolvenčního řízení jako možná. Po advokátovi nelze spravedlivě požadovat, aby poskytoval ve větší míře právní služby, pak uplatňoval nároky na svou odměnu postupem dle § 203, a v případě, že nebudou pohledávky hrazeny, vedl spory o jejich úhradu.

1.4. Charakter stanoviska

Toto stanovisko přijala odborná sekce ČAK pro insolvenční právo v době, kdy danou problematiku nepokrývá sjednocená soudní judikatura. Vzhledem k tomu nelze vyloučit, že soudy postupem času zaujmou jiná výkladová stanoviska, například k otázce způsobu uplatnění regulované odměny.

Toto stanovisko představuje po jeho schválení představenstvem ČAK, a to až do jeho případné změny, oficiální stanovisko ČAK a podkladový materiál, využitelný pro rozhodovací praxi orgánů ČAK.

Za správnost:

Mgr. Petra Vráblíková

JUDr. Michal Žižlavský
předseda sekce